

SXEDIO.FN1

26.12.1949: ΜΕ ΟΜΙΛΙΕΣ ΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΚΙΤΙΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΑΡΧΙΖΕΙ Η ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ

Για την επιτυχία του Ενωτικού Δημοψηφίσματος της **15ης** Ιανουαρίου **1950** όπως αποφασίστηκε από την Εθναρχία, συστάθηκε Κεντρική Οργανωτική Επιτροπή υπό την προεδρία του Μητροπολίτη Κιτίου Μακαρίου η οποία ασχολήθηκε με τις λεπτομέρειες διεξαγωγής του Δημοψηφίσματος.

Μια από τις πρώτες αποφάσεις της Επιτροπής ήταν και το έγγραφο που θα καλείται ο λαός να υπογράψει καθώς και ο τρόπος διεξαγωγής τούτου και άλλες λεπτομέρειες.

Στις **12** Ιανουαρίου αποφασίστηκε ύστερα από σύσκεψη όπως πάνω από το έγγραφο που θα υπέγραφε ο λαός θα αναγραφόταν η φράση "Αξιούμε Ενωση με την Ελλάδα".

Παράλληλα με το έγγραφο αυτό θα κυκλοφορούσε κι ένα δεύτερο πάνω στο οποίο θα αναγραφόταν η φράση "Ενιστάμεθα στην Ενωση της Κύπρου με την Ελλάδα".

Επίσης η Επιτροπή, στην προσπάθεια της να πάρει μέρος όλος ο λαός πήρε μια ρηξικέλευθη απόφαση: Στο δημοψήφισμα θα ψήφιζαν κι οι γυναίκες. Αυτό αποτελούσε σημαντική τομή στα εκλογικά πράγματα του τόπου μια και για πρώτη φορά δινόταν στις Κυπρίες το δικαίωμα να ψηφίσουν.

Ακόμα από την ψηφοφορία δεν θα αποκλείονταν οι μειονότητες των Τούρκων, Αρμενίων και Λατίνων αν ήθελαν να ψηφίσουν.

Σαν άρχισαν οι εκδηλώσεις και ομιλίες για το δημοψήφισμα η Εθναρχία πήρε το προβάδισμα. Οι ομιλίες χρειάζονταν άδειες των αρχών για πραγματοποίηση συγκεντρώσεων.

Αλλά πέραν αυτών η η Εθναρχία είχε τις εκκλήσεις όπου οι Ιεράρχες και άλλοι Ιερείς μπορούσαν να μιλούν προς το εκκλησίασμα χωρίς άδεια των αρχών.

Έτσι χρησιμοποιήθηκε ο άμβωνας. Δυο από τους πρωταγωνιστές του δημοψηφίσματος ήταν οι Μητροπολίτες Κιτίου Μακάριος και Κερύνειας Κυπριανός

Η εκστρατεία υπέρ του Δημοψηφίσματος άρχισε ουσιαστικά στις **26** Δεκεμβρίου **1949** με ομιλίες των Μητροπολιτών Κιτίου Μακαρίου στον Καθεδρικό Αγίας Νάπας και του Κυρηναίου Κυπριανού στον ιερό ναό Αγίου Μάμα στη Μόρφου.

Ο Κιτίου Μακάριος μιλώντας την ημέρα των Χριστουγέννων αφού ανέλυσε το Ευαγγέλιο πρόσθεσε:

"Η Ραχήλ έκλαιε τα τέκνα αυτής γιατί ο ο Ηρώδης τα κατέσφαξε. Μα και σήμερα ακούεται ο κλαυθμός και ο θρήνος μιας Ραχήλ γιατί νέος Ηρώδης της πήρε τα παιδιά της. Σαν άλλες Ραχήλ μαυροντυμένες ελληνίδες μάνες κλαίνε τα παιδιά τους που τάρπαξαν μέσα από την αγκάλη τους για να τα στείλουν σε νέες χώρες και εκεί πίσω από το περαπέτασμα να τα κάμουν γενιτσάρους και να γυρίσουνε μια μέρα στην Ελλάδα και της γίνουν δολοφόνοι, **14** χιλιάδες παιδιά πέρασεν η μάχαιρα του Ηρώδου με τημ ανίερη ελπίδα να σκοτώση μέσα σ' αυτά και της Βηθλεέμ το Θείον βρέφος, **28** χιλ, παιδιά θρηνεί η Ελλάς που της τα πήραν για να να σκοτώσουν μ' αυτά την ελληνικήν Ιδέαν.

Αλλά και η φωνή μιας άλλης Ραχήλ σκεπάζει την φωνή των Αγγέλων που χαιρετούν τη γέννηση του Χριστού με το " επί γης ειρήνη". Είναι η φωνή της Κύπρου, η φωνή που η ψυχή της καίει γιατί βαρύς βραχνάς ο κολοσσός της Αγγλικής βίας της κάθεται στα στήθη. Και φωνάζει και καλεί να ρθει και σ' αυτήν εκείνη που με βία μετράει τη γη, η Θεά Ελευθερία. Αναίσθητοι μεν οι δυνάστες μας στη φωνή του δικαίου και χωρίς ερύθημα εντροπής απάντησαν προχθές στην Εθναρχική επιστολή ότι το ζήτημα μας είναι κλειστό. Οχι τους απαντούμε. Κλειστό ίσως είναι γι αυτούς. Μα διάπλατα ανοιχτόν το κρατεί η Ελληνική ψυχή μας. Και ποτέ του δεν θα κλείσει παρά μονάχα, όταν η ημέρα των ονείρων και των πόθων ανατείλει που η ελληνική μας μάνα θα μας έχει στην αγκαλιά της. Κι αν τόχουνε κλειστό εκείνοι, με τη δύναμη του δικαίου μας θα

ανοίξουμε τις πόρτες για να φύγουν εκείνοι και να φυσήσει ελεύθερος αέρας.

Και ας έχωμεν υπ' όψιν μας πως η ελευθερία είναι δώρον του Θεού εις τον άνθρωπον, αλλά δυστυχώς χρειάζονται αγώνες για να κρατήσουμεν το δώρον αυτό και αγώνες πάλιν σαν το χάσουμε ξανά. Αγώνες, χρειάζονται για να πάρωμεν και μεις πίσω την ελευθερίαν μας, ας μη το περιμένωμεν ούτε από το δήθεν φιλελεύθερον πνεύμα της Αγγλίας ούτε από την υποκριτικήν μονόπλευρον φιλίαν της. Και τα δύο αυτά τα εδοκιμάσαμεν και από τα δυο πικρά είναι η πείρα μας. Ας ομιλή περί φιλίας η υψηλή διπλωματία. Αλλά ας παύσουν να ομιλούν περί φιλίας οι αγγλόδουλοι εκείνοι που κάτω από τέτοια προσχήματα τρέχουν να σφίξουν και φιλήσουν το χέρι εκείνου που σφίγγει τα δεσμά μας. Και τρέχουνε με τα γόνατα και χαμόγελα στα χείλη σαν πάρουνε μια κάρτα που τους καλεί σε κάποιο τσάι, που δίδεται προς τιμή ενός εκπροσώπου της αγγλικής βίας. Και τόχουνε τιμή τους γιατί είχαν τέτοια πρόσκληση που είναι προσβολή για το εθνικό αίσθημα ενός λαού που διεξάγει απελευθερωτικόν αγώνα, από τοιούτους εθελοδούλους, αγγλοδούλους, ασφαλώς τίποτα δεν περιμένει ο λαός. Και είναι παρήγορον πως οι τοιούτοι είναι ευτυχώς ολίγοι, ο λαός έχει μέσα στα στήθη του κλεισμένην την Ελλάδα και με το όραμα εκείνης ζη και αναπνέει. Και με το όραμα εκείνης θα τρέξη αύριον να βάλη την υπογραφήν του εις το βιβλίον της τιμής εις το δημοψήφισμα που κήρυξεν η εθναρχούσα Εκκλησία".

Με ανάλογο πνεύμα μίλησε και ο Μητροπολίτης Κερύνειας Κυπριανός την ίδια μέρα στον ιερό ναό Αγίου Μάμαντος Μόρφου:

"Και ημείς εις την Κύπρον στενάζομεν υπό το ζυγό της ιπεριαλιστικής Αγγλίας, παρά την θέλησιν μας και παρά τας διεθνείς διακηρύξεις περί ελευθερίας και αυτοδιάθεσης των λαών. Η Εθναρχία μας σήμερα, μας καλεί να κηρύξωμεν υπευθύνως διά της υπογραφής μας, με το δημοψήφισμα της 15ης Ιανουαρίου 1950, την μοναδικήν αξίωσιν μας διά την

Ενωσιν και μόνον την Ενωσιν. Είναι καθήκον όλων των Κυπρίων ιδιαιτέρως όμως των Ελλήνων, όσων πιστεύουν εις την αιωνίαν Ελλάδα να προσέλθωμεν αθρόοι και υπογράψωμεν τη δήλωσιν, διά της οποίας θα αξιούμεν την Ενωσιν. Και οι διδάσκαλοι και οι κυβερνητικοί υπάλληλοι και οι Μουκτάρηδες και οι αζάδες και οι δεξιοί και οι κομμουνισταί και οι αγρότες, όλοι, εις οιανδήποτε ιδεολογίαν και αν ανήκουν οφείλουν και πρέπει να υπογράψουν χωρίς φόβον το ενωτικόν έγγραφον.

Η ελευθερία δεν χαρίζεται αλλά κατακτάται με αγώνας και θυσίας.

Το δένδρον της ελληνικής ελευθερίας είναι ποτισμένον με αιμάτων ποταμούς οι δε Έλληνες της Κύπρου δεν πρέπει να λησμονούν ποτέ, ιδιαιτέρως δε σήμερα με την νέαν φάσιν του εθνικού μας αγώνος, ότι η ελευθερία είναι "απ' τα κόκκαλα βγαλένη των Ελλήνων τα ιερά".

Εις τον ειρηνικόν αγώνα μας, διά την απόκτησιν της ελευθερίας μας, δεν πρέπει να περιμένωμεν βοήθειαν από κανένα, αλλά οφείλομεν να έχωμεν αυτοπεποίθησιν και να στηριζώμεθα μόνον εις τας ιδιακάς μας δυνάμεις εις τους ιδικούς μας αγώνες και θυσίας. Πρέπει να αποδείξωμεν είπε τέλος ο Μητροπολίτης, εις τους Βρεττανούς ιμπεριαλιστάς ότι ούτε αι σκανδαλώδεις και παρά πάσαν ηθικήν πιέσεις επί της ελληνικής Κυβερνήσεως διά να εκμαιεύσουν δηλώσεις εναντίον της ενώσεως ούτε αι δηλώσεις των ότι το ενωτικόν ζήτημα είναι κλειστόν θα μας απογοητεύσουν εις τον αγώνα μας διά την ελευθερίαν μας, το θείον τούτο δώρον, το οποίον εκόμισε μεθ' εαυτού ο σωτήρ ημών και το οποίον θα μας αξιώση σύντομα ο θεός να απολαύσωμεν διότι το Κυπριακόν ζήτημα ωρίμασε και το πλήρωμα του χρόνου ήλθε".

Παράλληλα στελέχη της τότε ηγεσίας ή άνθρωποι που έπαιζαν κάποιο σημαντικό ρόλο στην Παιδεία με άρθρα τους στον Τύπο προσπαθούσαν να εμψυχήσουν ή να αναθερμάνουν στο λαό τον ενωτικό πόθο, ώστε να μη λείψει κανένας από το Δημοψήφισμα.

Είναι χαρακτηριστικό άρθρο του εκπαιδευτικού Χρ. Παπαχρυσόστομου στο ΕΘΝΟΣ στις **5** Ιανουαρίου **1950**:

" Έλληνες και Ελληνίδες της Κύπρου,

Η **15**η Ιανουαρίου θα αποτελέσει την έναρξη του υπέρ πάντων αγώνα τη Κύπρου. Εκτελέστε αποφασιστικά, χωρίς δειλία το καθήκο σας για την ευτυχία των παιδιών σας και των εαυτών σας. Η Μεγάλη Πατρίδα ετοιμάζεται να υποδεχθεί τα ορφανά παιδιά της για να λύσει μέσα στους μητρικούς της κόλπους όλα τα ηθικά, τα πνευματικά και τα υλικά προβλήματα σας.

Να είσαστε βέβαιοι, ότι η Αγγλική Κυβέρνηση δεν μπορεί να περιφρονήσει την παγκόσμια κοινή γνώμη ή αν την περιφρονήσει δεν θα μπορέσει ασφαλώς να αποφύγει τα επίχειρα της περιφρόνησης αυτής.

Έλληνες και Ελληνίδες της Κύπρου,

Ποιος από σας δεν θα θελήσει να εγγράψει το όνομά του στη νέα χρυσή σελίδα της Κυπριακής ιστορίας που ανοίγει την **15**η Ιανουαρίου;"

Όμως το σαράκι της διάσπασης κατέτρωγε τα σπλάχνα του κυπριακού λαού παρά το γεγονός ότι όλοι οδηγούνταν προς το δημοψήφισμα για το κοινό αίτημα, την Ένωση.

Έτσι η συνεργασία μεταξύ της δεξιάς και της Αριστεράς ήταν πραγματικά αδύνατη. Και ενώ οι δυο παρατάξεις μιλούσαν την ίδια γλώσσα, δεν υπήρχε περίπτωση συνεργασίας.

Το ΑΚΕΛ όσο και αν αγωνιζόταν να μπει στην πρωτοπορία του αγώνα έστω και με συνεργασία με τη δεξιά δεν εύρισκε ή δεν μπορούσε να βρει πρόσφορο έδαφος κοινών εκδηλώσεων με τη Δεξιά και την Εκκλησία ιδιαίτερα όπου ο νέος Μητροπολίτης Κιτίου Μακάριος, επικεφαλής της επιτροπής για την οργάνωση του συλλαλητηρίου άρχισε να το χρησιμοποιεί και ως βατήρα για διεκδίκηση του Αρχιεπισκοπικού θρόνου καθώς ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Β βρισκόταν σε πολύ προχωρημένη ηλικία.

Στην Αμμόχωστο το ΑΚΕΛ και ο ΕΑΣ με επιστολή του στο ΚΕΚ της πόλης εισηγούνται κοινές συσκέψεις

και κοινές εκδηλώσεις. Ομως το ΚΕΚ, το κόμμα της Δεξιάς με γενικό γραμματέα τον Θεμιστοκλή Δέρβη δεν ανταποκρινόταν με κανένα τρόπο.

Ετσι το ΑΚΕΛ προχώρησε από μόνο του στη διοργάνωση συγκέντρωσης στο κινηματοθέατρο Χατζηχαμπή με ομιλητή τον Αδάμ Αδάμαντο, αξιωματούχο του ΑΚΕΛ και δήμαρχο της πόλης, ο οποίος παραπονέθηκε ότι οι εθναρχικοί σύμβουλοι δεν είχαν απαντήσει στην έκκληση του για κοινές εκδηλώσεις.

Αυτό όμως δεν εμπόδισε τον Αδάμαντο να καλέσει τους αριστερούς να παραστούν το απόγευμα της ίδιας ημέρας στην εκδήλωση όπου θα μιλούσε ο δικηγόρος Ανδρέας Γαβριηλίδης εκ μέρους της Εθναρχίας για το δημοψήφισμα, στο κινηματοθέατρο Ηραίο.

Ο,τι όμως δεν γινόταν στις πόλεις και ιδιαίτερα στη Λευκωσία, επιτύγγανε στα χωριά και ιδιαίτερα στα χωριά εκείνα όπου η δύναμη του ΑΚΕΛ ήταν αυξημένη, όπως το Κίτι, τον Πύργο της Λεμεσού και τα Λεύκασρα κι αλλού όπου έγιναν κοινές συσκέψεις και κοινές επιτροπείες για το ενωτικό δημοψήφισμα. Τόση ήταν ιδιαίτερα η επιρροή του ΑΚΕΛ στο Κίτι, ώστε η εκκλησιαστική επιτροπή είχε αρνηθεί στον Μητροπολίτη Κιτίου Μακάριο να οργανώσει έρανο για τα θύματα του εμφυλίου πολέμου που είχε προκηρύξει η Εθναρχία.